

დასახლების საერთო კრებების მუშაობა საქართველოში
კასპისა და გორის დასახლების საერთო კრებების მაგალითზე

ნინო ოტიაშვილი
გიორგი გულეური

პოლიტიკის მეცნიერების საბაკალავრო პროგრამა
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Email: nino.otiashvili684@sps.tsu.edu.ge

giorgi.guleuri130@sps.tsu.edu.ge

აბსტრაქტი

ადგილობრივი თვითმმართველობის კვლევის საკითხი პოლიტიკის მეცნიერების თვალსაზრისით ძალიან მნიშვნელოვანია. დღეს თავად ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები ვალდებულნი არიან, მისცენ ადგილობრივ მოსახლეობას იმისი საშუალება, რომ ისინი თავად ჩაერთონ პროექტების დაგეგმვასა და სხვადასხვა მნიშვნელოვანი პრობლემის გადაწყვეტის საკითხში, მიიღონ საზოგადოების ინიციატივები და თავად საზოგადოებასთან ერთად მართონ მუნიციპალიტეტი. 2015 წელს დამტკიცებული ორგანული კანონის თანახმად ადგილობრივი თვითმმართველობების შესახებ, განისაზღვრა მოსახლეობის თანამონაწილეობის ბერკეტები ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში. ამ ბერკეტთაგან ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია დასახლების საერთო კრება, რომლის განხილვასაც ვაპირებთ აღნიშნულ ნაშრომში, შიდა ქართლის ორი მნიშვნელოვანი მუნიციპალიტეტის - გორისა და კასპის მაგალითზე. ადგილობრივ მმართველობით პროცესში პირდაპირი ჩართულობის აღნიშნული ფორმა ამ მუნიციპალიტეტების მოსახლეობას აძლევს საშუალებას, თავად მიიღონ გარკვეული გადაწყვეტილება, რომელიც განსაზღვრავს ამ სოფლის/დასახლების განვითარების მიმართულებას, განსაზღვრავს პრიორიტეტებსა და მუშაობს ბიუჯეტზე. შესაბამისად, საერთო კრებაში მონაწილეობა დღესდღეობით მუნიციპალიტეტებში არსებულ პოლიტიკურ და საჯარო პოლიტიკურ მდგომარეობაზე ზემოქმედების მნიშვნელოვან შესაძლებლობას წარმოადგენს.

ნაშრომში განხილულია დასახლების საერთო კრებების საერთაშორისო მაგალითები, ქართული ორგანული კანონი ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელების შესახებ, რომლებზე დაყრდნობითაც გავაანალიზებთ კასპისა და გორის მუნიციპალიტეტებში დასახლების საერთო კრებების მუშაობასა და მათ რაობას. ჩვენი მიზანია, გავაანალიზოთ, თუ რამხელა მნიშვნელობა აქვს აღნიშნული კრებების არსებობას გორისა და კასპის მუნიციპალიტეტებისათვის და, პირველ რიგში მისი სოფლების, დემოკრატიული განვითარებისათვის. შესაბამისად, კვლევის კითხვას შემდეგნაირად ვაყალიბებთ: რა მნიშვნელობა გააჩნია გორისა და კასპის მუნიციპალიტეტების დემოკრატიულ განვითარებაში დასახლების საერთო კრებების არსებობას და იაზრებს თუ არა ამ მნიშვნელობას მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა. საბოლოოდ, დავადგინეთ, რომ საერთო კრების მნიშვნელობის მიუხედავად, მოსახლეობა მაინც ნაკლებ ყურადღებას აქცევს მასში არა მარტო მონაწილეობას, არამედ, საერთოდ, მის მონწვევასაც კი. საქართველოში საერთო კრების შესახებ კვლევების, სტატიების, საზოგადოების შედარებით იდიფერენტული დამოკიდებულებისა და მათი ნაკლები ინფორმირებულობის გამო, ვთვლით, რომ ქვემოთდებარე სტატია საკმაოდ მნიშვნელოვან ტექსტს წარმოადგენს დემოკრატიული განვითარებისათვის აუცილებელი და ქვეყანაში ნაკლებად შესწავლილი საკითხების შესახებ.

საკვანძო სიტყვები: დასახლების საერთო კრება, ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი, დემოკრატია, გენდერული ბალანსი, საერთო კრება

შესავალი

წარმომადგენლობითი ინსტიტუტებისა და წარმომადგენლობითი დემოკრატიის გაჩენამ საზოგადოება მართვის სადავეებს ჩამოაშორა და სახელმწიფოს მართვა შედარებით კომპეტენტურ, პროფესიონალ, ხალხის წინაშე ანგარიშვალდებულ პირებს გადააბარა. მიუხედავად ამისა, მაინც იქმნება მოსახლეობის ჩართვის საჭიროება მმართველობასა და თვითმმართველობებში ისეთი მიზეზებით, როგორცაა ხელისუფლების კონტროლი, მისი მუშაობის ეფექტიანობის გაზრდა, ანგარიშვალდებულების ხარისხის ამაღლება, გადაწყვეტილების სწრაფი მიღება და ლეგიტიმაციის დონის ზრდა, ხალხთან სიახლოვის ხარისხის გაზრდა. წარმომადგენლობითი მართველობის მიუხედავად, დღესდღეობით ვხვდებით პირდაპირი დემოკრატიის ელემენტებსაც, რომლის გამოხატულებას მსოფლიოში მოქალაქეთა ასამბლეები წარმოადგენენ. აღნიშნული კრებების ანალოგს საქართველოშიც ვხვდებით, დასახლების საერთო კრების სახით. კრებები საქართველოს სოფლებში 2018 წლიდან აქტიურად ტარდება, მათი მეშვეობით მუნიციპალიტეტში მნიშვნელოვანი საკითხები წყდება. კრებებზე მიღებულ გადაწყვეტილებას ლეგიტიმაციის შედარებით მაღალი ხარისხის გამო, საკრებულო თითქმის ყოველთვის ითვალისწინებს. თუმცა, მოსახლეობის უშუალო ჩართულობა მუნიციპალიტეტის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიღებაში და საკრებულოს მიერ მისი დამტკიცება იწვევს შემდეგ კითხვას: რამდენად კომპეტენტურნი არიან მოქალაქეები; აქვთ კი მათ საკმარისი განათლება, მიზგ-შედეგობრივი გზით დაადგინონ, თუ ერთი საკითხის მოგვარებამ რა პრობლემა შეიძლება წარმოშვას; ან რამდენად რეალისტურია მიღებული გადაწყვეტილება. სწორედ ამის გამო მიენიჭა უპირატესობა წარმომადგენლობით დემოკრატიას თავის დროზე, თუმცა, ხელისუფლების ამომრჩეველად კვლავ ხალხი გვევლინება, მაგრამ აღსანიშნავია, რომ ამ შემთხვევაშიც საჭიროებენ პოლიტიკურ განათლებას, რათა ხელისუფლების ცვლა ამომრჩეველების რაციონალურ გადაწყვეტილების შედეგი იყოს. დებატები მოქალაქეთა პოლიტიკური კომპეტენციის საკითხში ათასობით წელია მუდმივად გრძელდება (Fournier, 2011), რის გამოც, აღნიშნული პრობლემა აქტუალობას არ კარგავს და ჩვენი განსახილველი საკითხიც დასახლების საერთო კრების შესახებ პირდაპირ დაკავშირებულია მოქალაქეთა პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესთან, ხოლო კვლევის პროცესში მთავარ ამოცანას წარმოადგენს, დავადგინოთ შესაბამისობა სოფლის კრებების ჩატარებასა და დემოკრატიის დონის ზრდას შორის.

ქართული პოლიტიკური სივრცისთვის დასახლების საერთო კრება სიახლეს წარმოადგენს, რამეთუ, საქართველოსთვის, როგორც პოსტსაბჭოთა ქვეყნისთვის, დემოკრატიული, ლიბერალური მექანიზმები შედარებით უცხოა. გასაბჭოების შემდგომ, 70 წლიანმა ტოტალიტარულმა მმართველობამ საქართველო ლიბერალურ დემოკრატიასა და

განვითარების ევროპულ გზას საკმაოდ ჩამოაშორა. სახალხო ჩართულობისა და ხალხის ნების უზენაესობის საბჭოურმა ფორმალურმა სახემ, რომელიც მხოლოდ კონსტიტუციით იყო განსაზღვრული და რომლის აღსრულებაც პრაქტიკაში არ ხდებოდა, საბჭოთა ადამიანის ტვინში მკაფიოდ ჩაბეჭდა სახელმწიფოს ყოველისმომცველობა. შედეგად, ჯერ კიდევ 90-იან წლებში და 2000-იანი წლების დასაწყისში საზოგადოებისთვის წარმოუდგენლადაც კი ჩანდა თითოეული მათგანის უშუალო მონაწილეობის შესაძლებლობა ადგილობრივ საჯარო პოლიტიკურ საქმეებში. თუმცა, მიუხედავად ამისა, გორისა და კასპის თვითმართველ ორგანოებში მომუშავე რესპოდენტების გამოკითხვის შედეგად ვასკვნით, რომ კანონის მიღებიდან (2015) იგი პირდაპირი დემოკრატიის საკმაოდ მნიშვნელოვან მექანიზმს წარმოადგენს შიდა ქართლის მუნიციპალიტეტებისათვის. აქ, საერთო კრებებს მოიხსენიებენ, როგორც სოფლის საერთო კრებებს, რამეთუ კრებები, ჩვეულებრივ, სწორედ ქალაქგარეთ/სოფლებში ტარდება, რაც ხელს უწყობს სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის მუნიციპალიტეტის თვითმმართველ ორგანოებთან სიახლოვესა და მათ საჯარო პოლიტიკურ პროცესებში ჩართულობას. კომუნიკაციის გაძლიერება სოფლის მოსახლეობასა და მერიას/საკრებულოს შორის კი, ცხადია, თავის მხრივ, თავად თვითმმართველობის ეფექტიანობის გაზრდას გამოიწვევს (G. Bingham Powell, Dalton, & Strom, 2015). ცენტრალურ ხელისუფლებას კი შესაძლებლობას მისცემს, უკეთ მოახდინოს რეაგირება ადგილობრივ პრობლემებზე. სოფლის კრებებზე საუბრისას აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიები, რომლის მოსახლეობასაც განსხვავებული პოლიტიკური კულტურა გააჩნია, რამაც, შესაძლოა დიდი როლი ითამაშოს მუნიციპალიტეტის პოლიტიკური აზრის ჩამოყალიბებაში. გორის სოფლების გარკვეული ნაწილი სწორედ ოკუპირებულ ტერიტორიებთან ახლოს მდებარეობს (ცხინვალის რეგიონი) და წარმოადგენს საზღვრისპირა სოფლებს. მიუხედავად ამისა, გორის მუნიციპალიტეტის მერიის თანამშრომლების განცხადებით ამ დასახლებებში საკმაოდ აქტიურად ტარდება სოფლის საერთო კრებები, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობის სოციალიზაციას პოლიტიკურ პროცესებში (G. Bingham Powell, Dalton, & Strom, 2015). პოლიტიკური სოციალიზაცია მათ პოლიტიკასთან სიახლოვეს განაცდევინებს, რაც იწვევს მთლიანად გორის მუნიციპალიტეტის სოფლების, მათ შორის საზღვრისპირა სოფლების, სიახლოვეს ქართულ პოლიტიკურ კულტურასთან. აქედან გამომდინარე, სოფლის კრებების ჩატარება წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს ბერკეტს მოსახლეობის უშუალოდ ჩასართავად საკუთარ პრობლემათა მოგვარებაში და მოსახლეობას აძლევს შესაძლებლობას, თავად გადაწყვიტონ, რა არის მათთვის პრიორიტეტული, ხოლო პრობლემების პრიორიტეტიზაცია მოსახლეობის აზრის გათვალისწინებით, თავისთავად, დემოკრატიული სახელმწიფოს დამახასიათებელი ნიშანია. სოფლის მოსახლეობისთვის, მერიასა და საკრებულოს შორის არსებული მსგავსი პირდაპირი კონტაქტი ნებისმიერი სოფლისთვის პროდუქტიულია, რამეთუ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მაცხოვრებლებმა უკეთ იციან საკუთარი საჭიროებები, ვიდრე ნებისმიერმა სხვა სამთავრობო თუ არასამთავრობო სტრუქტურამ. გარდა ამისა, სოფლის მოსახლეობას, სავარაუდოდ, უყალიბდება აზრი, რომ მერიას მართლა

აინტერესებს მისი პრობლემები, ზრუნავს მათ მოგვარებაზე, რაც განამტკიცებს ადგილობრივი ხელისუფლების ლეგიტიმაციას.

საქართველო დღესდღეობით ჰიბრიდულ რეჟიმად მოიაზრება (ავტორიტარულ-დემოკრატიული) (Tabatadze, 2021). აღნიშნული კვლევის მნიშვნელობა და საკვლევი საკითხით დაინტერესება სწორედ საქართველოს ჰიბრიდულმა პოლიტიკურმა სისტემამ განაპირობა, რამეთუ სოფლის კრებები წარმოადგენენ კონსენსუალურ-შემთანხმებლური პოლიტიკის განხორციელების ერთ-ერთ მექანიზმს, ანუ პოლიტიკური ჩართულობის სახესხვაობას (Sandover, Moseley, & Devine-Wright, 2021), ხოლო კონსენსუალურ-შემთანხმებლური პოლიტიკის გატარება, რაც გულისხმობს პრობლემის აღმოფხვრას მოლაპარაკებების, შეთანხმების შედეგად, ხელს შეუწყობს საქართველოს პოლიტიკური კულტურის განვითარებას. საჯარო დისკუსიები, საზოგადოების აქტიური ჩართულობა საჯარო პოლიტიკაში და დემოკრატიის ქვაკუთხედის - მუნიციპალიტეტის მართვა მოსახლეობის სურვილების შესაბამისად, კიდევ ერთი წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება კონსოლიდირებული დემოკრატიისაკენ.

გამომდინარე იქიდან, რომ გვსურს, აღნიშნულმა სტატიამ თავისი წვლილი შეიტანოს სტუდენტებისათვის დასახლების საერთო კრებების შესახებ ცნობიერების ამაღლებაში, საჭიროდ მიგვაჩნია, დავსვათ შემდეგი კითხვები: როგორია საერთო კრებების ჩატარების მექანიზმი კასპისა და გორის მუნიციპალიტეტებში; რამდენად არის შესაბამისობაში ერთმანეთთან ორგანული კანონი და პრაქტიკაში არსებული საერთო კრებების რეალური ხასიათი; შესაბამისად, კვლევის მიზანია, დავადგინოთ აღნიშნულ მუნიციპალიტეტებში საერთო კრებათა მუშაობის სპეციფიკის შესაბამისობა ორგანულ კანონთან, შევისწავლოთ საერთო კრებების მუშაობის პრაქტიკა, დავადგინოთ მოსახლეობის, განსაკუთრებით ახალგაზრდების ჩართულობის, მნიშვნელობა (რამეთუ, ძირითადად, ახალგაზრდები საკმაოდ ენერგიული არიან, უფრო ახალი, საინტერესო იდეებით და მეტად მოტივირებულნი მსგავს საქმეებში ჩართვისათვის (Global Forum on sustainable energy, 2022)). მიზნის მისაღწევად კი შევისწავლით, გავეცნობით და გავაანალიზებთ შემდეგ საკითხებს: თუ რა მნიშვნელობა აქვს საერთო კრებებში მოსახლეობის ჩართულობას, გორისა და კასპის მუნიციპალიტეტებში დასახლების საერთო კრებების მუშაობის პრაქტიკას და აღნიშნულ მუნიციპალიტეტებში საერთო კრებების მუშაობის ნაკლოვანებებს; გავაანალიზებთ ორგანულ კანონს ადგილობრივი თვითმმართველობაში დასახლების საერთო კრების შესახებ; ერთმანეთს შევადარებთ ორგანულ კანონსა და საერთო კრებების პრაქტიკას და გამოვყოფთ მსგავსება-განსხვავებებს; დავადგინოთ საერთო კრებების მონვევის შესახებ ინფორმაციის გავრცელების არხებს;

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევაში გამოყენებულია თვისებრივი კვლევის მეთოდები. უპირველეს ყოვლისა, კონტენტ-ანალიზი, რამაც საშუალება მოგვცა, გავვეანალიზებინა საქართველოს

ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის შესახებ ორგანული კანონი, გერმანიის ორგანული კანონი, დუბლინის დასახლების საერთო კრების წესდება. გამომდინარე იქიდან, რომ დასახლების საერთო კრებების პრაქტიკა საქართველოსთვის საკმაოდ ახალია (2015 წელს პარლამენტმა მიიღო კანონი, ხოლო 2018 წლიდან უკვე პერმანენტულად დაიწყო მათი ჩატარება მთელი ქვეყნის მასშტაბით), სტატიები საქართველოს დასახლების საერთო კრებების შესახებ, ფაქტობრივად, არ მოგვეპოვება. ფაქტობრივად, არ არსებობს აკადემიური თუ სხვა ტიპის სტატიები, სადაც განხილული და შეფასებულია ცალკეული მუნიციპალიტეტებისა თუ სოფლების საერთო კრებების მუშაობა. შესაბამისად, მოვიძიეთ სხვადასხვა ქვეყნის „მოქალაქეთა ასამბლეების“ შესახებ უცხოური ავტორების მიერ დაწერილი სტატიები, რის მიხედვითაც განვიხილეთ უცხოური გამოცდილება, უცხოური ასამბლეების მექანიზმები და ვისაუბრეთ, საერთოდ, დასახლების საერთო კრების მნიშვნელობასა და აუცილებლობაზე დემოკრატიულ ქვეყნებში. საქართველოში საერთო კრებების პრაქტიკის შესახებ პრაქტიკული ინფორმაციის მოსაპოვებლად ჩავატარეთ 5 სიღრმისეული ინტერვიუ მერიების თანამშრომლებთან. კასპის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარის მოადგილესთან, გორის მერის წარმომადგენელთან, კასპისა და გორის მერიის თანამშრომლებთან, რომლებიც უშუალოდ სოფლის კრებებს ხელმძღვანელობდნენ. დავესწარიტ გორის მუნიციპალიტეტის მერის მრჩეველთა საბჭოს კრებას და დავუსვით კითხვები საბჭოში შემავალ პირებს, რომლებიც, ძირითადად, სამოქალაქო სექტორიდან იყვნენ. გავეცანიტ კონკრეტულად კასპისა და გორის მუნიციპალიტეტში კრებების ჩატარების სპეციფიკასა და მექანიზმს. კონტენტ-ანალიზის მეშვეობით გამოვიკვლიეთ კასპისა და გორის მუნიციპალიტეტების მერიათა ფეისბუქ ქსელები, რისი მეშვეობითაც მივიღეთ ინფორმაცია, ზოგადად, მუნიციპალიტეტების საქმიანობის შესახებ - კერძოდ, რამდენად მიეწოდება ინფორმაცია მოსახლეობას დასახლების საერთო კრების ჩატარების შესახებ.

ლიტერატურის მიმოხილვა

ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე, ანტიკური ხანის მოაზროვნეები აქტიურად საუბრობდნენ ადამიანთა პოლიტიკაში თანამონაწილეობის მნიშვნელობასა და აუცილებლობაზე. იმ დროიდან მრავალი საუკუნე გავიდა, თუმცა მოსაზრებას, რომ მოქალაქეთა მონაწილეობა სახელმწიფოს მართვაში გადამწყვეტი მნიშვნელობის მტარებელია, ჯანსაღი აზრის ტიპული ჯერ არ დაუკარგავს. მსოფლიოს დიდ ნაწილში მრავალი წლის განმავლობაში ხალხის აბსოლუტური უმრავლესობის სახელმწიფოს მართვის სადავეებიდან ჩამოშორებისა და დემოკრატიის სიკეთეების ამოძირკვის შემდეგ კიდევ ერთხელ მივიდნენ იმ დასკვნამდე, რომ სახელმწიფოთა და მთავრობათა ეფექტიანი მუშაობისათვის საჭიროა, რომ მმართველობაში, რაც შეიძლება მეტი ადამიანი იყოს ჩართული. შეიქმნა არაერთი ბერკეტი მოქალაქეთა საჯარო პოლიტიკურ პროცესებში ჩასართავად. მათ შორის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ბერკეტს წარმოადგენს მსოფლიოში ფართოდ გავრცელებული „მოქალაქეთა ასამბლეები“, რომელთა

გამოცდილებაზე დაყრდნობითაც, ოდნავ მოდიფიცირებული, შეცვლილი ფორმით შეიქმნა პირდაპირი დემოკრატიის მექანიზმი, დასახლების საერთო კრებები საქართველოში.

დღევანდელი დემოკრატიის იდეა საკმაოდ განსხვავდება კლასიკური, ანტიკური დემოკრატიის იდეისაგან. როგორც ანტიკური, ასევე დღეს არსებული დემოკრატია საკმაოდ ბევრი ნაკლოვანებით გამოირჩევა. პატრიქვინი იმასაც კი ამბობს, რომ დემოკრატიისაგან მხოლოდ სახელია და დარჩენილი, რომელსაც უკვე ყველაზე დემოკრატიული ქვეყნებიც კი ტყბავენო (Patriquin, 2020). მართლაც, თუ დემოკრატიის მთავარ ნიშნად ხალხის უზენაესობას ავიღებთ, მივიღებთ აბსოლუტურ პარადოქსს: თვით წამყვან დემოკრატიულ ქვეყნებშიც კი, დემოკრატიული გზით არჩეულნი, არჩევნებამდეც და არჩევნების შემდეგაც ივინყებენ ხალხის უზენაესობის იდეას, იმას, რომ ისინი არიან საზოგადოების ნაწილის წარმომადგენლები, მათი მსახურები, ხოლო ხალხი არანაირად არაა მათი მსახური. საბოლოოდ, საზოგადოებას ხელში რჩება ემოციებით მანიპულატორი ადამიანი, მხოლოდ პირად ინტერესებზე მოფიქრალი, რომელიც საზოგადოებას აპათიურ მდგომარეობაში აგდებს და ანტიპოლიტიკის ფენომენს აღვივებს მასში. შედეგად არჩეულს აღარ ესმის ამომრჩეველთა ხმა. როდესაც მთავრობასა და საზოგადოებას შორის წყდება კავშირი და კომუნიკაციის არხები, დემოკრატიის ის მნიშვნელოვანი ფუნქცია - ჩართოს მოსახლეობა მნიშვნელოვან საჯარო პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებში - მთლიანად იკარგება და დემოკრატიის ნაცვლად ვიღებთ მმართველობას, სადაც საზოგადოების მინიმალურ ნაწილს შეუძლია და სურს მთავრობასთან ერთად მუშაობა, ისევე საკუთარი კეთილდღეობისათვის. ცხადია, საჭიროა საზოგადოების გააქტიურება და აქტიური ნაწილის მიერ ხელისუფლებაზე რაიმე სახის ზემოქმედება. პატრიქვინის აზრით, ხალხს სულ რამდენიმე ბერკეტი აქვს ხელისუფლებაზე ზემოქმედებისა: დაელოდოს შემდეგ არჩევნებს, გავიდეს ქუჩაში და გააპროტესტოს მოცემულობა (რაც, ჩვენი აზრით, საკმაოდ სარისკოა ისტორიული გამოცდილებებიდან გამომდინარე), ან შექმნას მოქალაქეთა ასამბლეები (Patriquin, 2020).

მოქალაქეთა ასამბლეები მსოფლიოში, ძირითადად, ისეთი მექანიზმით მუშაობს, როგორც ირლანდიაში დუბლინის მოქალაქეთა ასამბლეა: ჯერ მთელ მოსახლეობას ყოფენ სტრატეგად, პირობითად, 4 სტრატად - სექსის, ასაკის, სოციალური კლასისა და რეგიონის ნიშნით. შემდეგ, შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით რეკავენ გარკვეული რაოდენობის ხალხთან, კრებენ მათ და ეს უკანასკნელნი იწყებენ მუშაობას სხვადასხვა მნიშვნელოვან საკითხზე. დუბლინის მოქალაქეთა ასამბლეა შემთხვევითი შერჩევის წყალობით, 2012-2014 წლებში 99 ადამიანით დაკომპლექტდა, რომელიც მუშაობდა არა პატარა სოფლისა თუ დასახლებისათვის, არამედ მთელი ქვეყნისათვის და მოქალაქეები ასე ერთვებოდნენ საჯარო პოლიტიკურ პროცესებში (Farrell, Suiter, & Harris, 2018). მოქალაქეთა ასამბლეები, მიუხედავად ზემოთ მოყვანილი რისკებისა, მაინც აიძულებენ მთავრობებს, ცენტრალურსა თუ ადგილობრივს, მოსახლეობის პრიორიტეტებს შეუხამონ საკუთარი გადაწყვეტილებები. დუბლინის მოქალაქეთა ასამბლეა ყოველწლიურად მუშაობს მთავრობაზე ზეგავლენის მოსახდენად. აღსანიშნავია, რომ მოქალაქეთა მიერ გაცემული რეკომენდაციები დიდი

ლეგიტიმაციით სარგებლობს, მოსახლეობის მხრიდან, ამის გამო მთავრობა იძულებულია ყური დაუგდოს მოქალაქეთა ასამბლეების გადანაცვეტილებას.

ჩვენი ძირითადი შეკითხვა იმაში მდგომარეობს, თუ რამდენად არის შესაძლებელი, მოქალაქეთა ასამბლეის მუშაობა ყველა ქვეყანაში იყოს ეფექტური და გამოიღოს ხელშესახები შედეგი. რამდენად იქნება მიღებული გადანაცვეტილებები დამოკიდებული რაციონალურ ფაქტორებზე და რამდენად გვექნება ხელშესახები, პოზიტიური შედეგი მომავალში. დუბლინის კრებისა და მისი ანალოგების მუშაობისას დროს, შემთხვევითი შერჩევა საკმაოდ პროდუქტიულია, ხოლო მუშაობის შედეგი კი საკმაოდ ლეგიტიმაციის მქონე უნდა იყოს, გამომდინარე ასამბლეის წარმომადგენლობითობიდან. თუმცა, საქართველოს მსგავსი, ახალი დემოკრატიული სისტემის მქონე, ქვეყნისთვის ექნება კი მას იგივენაირი შედეგი? ამ შემთხვევაში ისევ ვხვდებით ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას: თუ ქვეყნის მოსახლეობის დიდ ნაწილს არ გააჩნია საკმარისი სპეციფიკური ცოდნა სხვადასხვა მნიშვნელოვანი გადანაცვეტილების მისაღებად, ან მეტწილად, მათი იდეები დაფუძნებულია ემოციებზე, ირაციონალურ ფაქტორებზე, რა დარწმუნებულები ვართ, რომ შემთხვევით შერჩეული ადამიანების მიერ მიღებული გადანაცვეტილება, რომელიც აუცილებლად მოახდენს ზეგავლენას საჯარო პოლიტიკაზე მისი ლეგიტიმაციის ხარისხის გამო, იქნება რეალისტური, არ იქნება პოპულისტური და პოზიტიურად აისახება ქვეყანაზე. მივდივართ გადანაცვეტილებამდე, რომ აღნიშნული ასამბლეების მუშაობაში არა მარტო უბრალო მოსახლეობა, არამედ პოლიტიკოსთა და სხვა პროფესიონალთა გარკვეული ჯგუფიც უნდა ჩაერთოს.

მიუხედავად ზემოაღნიშნული რისკებისა, მოქალაქეთა ასამბლეები მაინც საკმაოდ მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მსოფლიოს მრავალ სახელმწიფოში - აიძულებს მთავრობას, გაითვალისწინოს მოსახლეობის აზრი და იმოქმედოს მათთან ერთად, ჰკითხოს აზრი მოქალაქეებს და ამით მიიღოს ადამიანებისაგან ახალი იდეები, რომელთა გათვალისწინება ამყარებს თავად მთავრობის ლეგიტიმაციას და საზოგადოებას კი მნიშვნელოვნების განცდას უღვივებს. ლარი პატრიქინი საუბრობს ავსტრალიის 2009 წლის მოქალაქეთა ასამბლეაზე, რომელიც საკმაოდ მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა ავსტრალიის საჯარო პოლიტიკის განხორციელებაში. თუ, ძირითადად, მსგავსი ტიპის კრებები მთავრობის მიერ იქმნებოდა სხვა ქვეყნებში (მაგალითად, ირლანდიაში), ავსტრალიაში ასამბლეა, სახელწოდებით მოქალაქეთა პარლამენტი, სამოქალაქო ორგანიზაციების, „ავსტრალიური კვლევის საბჭოსა“ და „The new Democracy Foundation“-ის მიერ შეიქმნა (აღსანიშნავია ის, რომ საქართველოშიც ადგილობრივი მთავრობის, ძირითადად, მერთა ინიციატივით იქმნება მსგავსი კრებები, თუმცა მისი შექმნის შესაძლებლობა, კანონის მიხედვით, მოსახლეობასაც გააჩნია, ისევე, როგორც არასამთავრობო ორგანიზაციებს). მოქალაქეთა პარლამენტი საზოგადოების 150 წარმომადგენლისაგან შედგებოდა, რომლებმაც 4 დღიანი შეკრების შემდეგ ჩამოაყალიბეს მნიშვნელოვანი შეკითხვა: „რა უნდა გავაკეთოთ, რათა გავაძლიეროთ ავსტრალიის პოლიტიკური სისტემა და ის ჩვენ უკეთესად გვემსახუროს.“ საბოლოოდ, კრების წევრებმა 13 რეკომენდაცია ჩამოაყალიბეს მთავრობის

მისამართით, რომლებიც ამ უკანასკნელს უნდა გაეთვალისწინებინა (Patriquin, 2020). ცხადია, მთავრობისათვის რეკომენდაციებით მიმართვა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფუნქციაა მსგავსი კრებებისათვის. არაპროფესიონალ საზოგადოებას ყოველთვის ეყოლება ლიდერი/ლიდერთა ჯგუფი, რომლებიც საზოგადოების ირაციონალურ, ემოციებზე დაფუძნებულ და რეალისტურ სურვილებს ერთმანეთისაგან გამიჯნავს და საზოგადოებასთან ერთად ისე ჩამოაყალიბებს საბოლოო რეკომენდაციებს, ან მსგავსი ტიპის დოკუმენტებს. რეკომენდაციათა მაღალი ლეგიტიმაციის გამო მთავრობა, როგორც ზემოთ ვახსენეთ, იძულებულია, გაითვალისწინოს აღნიშნული მითითებები. საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვანი საკითხების დღის წესრიგში დაყენებით კი შესაძლებელი ხდება მმართველობის დემოკრატიის იდეალთან ერთი ნაბიჯით დაახლოვება.

მოქალაქეთა ასამბლეები მსოფლიოში არამხოლოდ ფედერალურ, ან სახელმწიფოს დონეზე ფუნქციონირებს, არამედ მათი ფუნქციონირება ლოკალურ დონეზეც ხდება. მაგალითისთვის, გერმანიაში სულ 80-მდე ასეთ ასამბლევას უფუნქციონირია. გერმანიაში, თიურინგიაში 2021 წლის ნოემბერში ასე შეიკრიბა 52 შემთხვევით შერჩეული ადამიანი, რომლებიც ერთად მუშაობდნენ კორონავირუსის გამონვევებზე. კონკრეტულად, ისინი მუშაობდნენ საკითხებზე, რომლებიც ეხებოდა ჰიბრიდულ სწავლებას, მოსწავლე-მასწავლებელთა მოტივაციასა და სასწავლო ლოკაციებს (Burgerrat, 2021).

მსგავს ასამბლეებს უფრო ფართო მოქმედების არეალი აქვს და, ფაქტობრივად, სამოქალაქო საზოგადოების ტიპის გაერთიანებას წარმოადგენს, რამეთუ მასში მოსახლეობის საკმაოდ დიდი ნაწილია განვევრიანებული, თუმცა მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს ის თუ რა პროპორცია არსებობს დასახლების კრებაში აქტიურ და განვევრიანებულ პირებს შორის. საქართველოში, ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის 2015 წლის ორგანულ კანონში ცვლილებების შემდეგ საქართველოშიც გახდა შესაძლებელი მსგავსი კრებების ჩამოყალიბება, თუმცა მათი მოქმედების არეალი, განსხვავებით ზემოთ მოყვანილი ქვეყნებისა, მხოლოდ მუნიციპალიტეტების სოფლების საქმეებით შემოიფარგლება (საქართველოს პარლამენტი, 2014). და მიუხედავად იმისა, რომ ორგანული კანონი მოქმედების შედარებით მეტ უფლებას აძლევს მოსახლეობას, პრაქტიკაში მაინც იზღუდება. მსოფლიოს მოქალაქეთა ასამბლეებისაგან განსხვავებით, საქართველოში დასახლების საერთო კრებები არაა შემთხვევითი შერჩევის საფუძველზე შეკრებილი სახალხო წარმომადგენლობითი ორგანო, არამედ, ეს არის პირდაპირი დემოკრატიის ფორმა, სადაც დასახლებაში ყველას შეუძლია გადანყვეტილებების მიღების პროცესში ჩართვა. თუ მოქალაქეთა ასამბლეები პირდაპირ მსოფლიოს ქვეყანათა მთავრობებს მიმართავენ რეკომენდაციებითა თუ შენიშვნებით, ქართული კანონმდებლობით ამისი უფლება კრებებს მხოლოდ ადგილობრივი საკრებულოსა და მერიის მიმართ აქვთ (საქართველოს პარლამენტი, 2014).

კვლევის შედეგები: ძირითადი ნაწილი

დასახლების საერთო კრებები კასპსა და გორში ორგანულ კანონთან შესაბამისობაში და მუშაობის მექანიზმი

2015 წელს ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსში ცვლილებები შევიდა, რომლის მიხედვითაც, პარლამენტმა ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოქალაქეების თანამონაწილეობის ფორმები შემდეგნაირად განსაზღვრა: მოქალაქეებს მიენიჭა 5 ბერკეტი თანამონაწილეობისა, რომელთაგანაც ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი იყო დასახლების საერთო კრებებში მონაწილეობა, რომლის საშუალებითაც მოსახლეობას ეძლეოდა უფლება, ჩართულიყო სოფლის საჯარო პოლიტიკაში და თავად მიეღო ის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები, რომლებიც მანამდე მხოლოდ მუნიციპალიტეტის ორგანოების პრეროგატივას წარმოადგენდა (საქართველოს პარლამენტი, 2014). მთელი საქართველოს დასახლების საერთო კრებების მუშაობის მექანიზმს ორგანული კანონი არეგულირებს, რის გამოც, ქვეყანაში კრებები, ძირითადად, ერთმენთის მსგავსია. ასევეა კასპისა და გორის მუნიციპალიტეტების შემთხვევაში. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ კანონში განსაზღვრულია საერთო კრება, როგორც „სოფლის/დაბის/ქალაქის მოსახლეობის თვითორგანიზაციისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოქალაქეთა მონაწილეობის ფორმა“ (საქართველოს პარლამენტი, 2014). მიუხედავად იმისა, რომ ორგანული კანონი საშუალებას იძლევა, საერთო კრებები ჩატარებულ იქნეს მუნიციპალიტეტების ცენტრალურ ქალაქებშიც, კასპისა და გორის მუნიციპალიტეტებში კრებები მხოლოდ სოფლებში ტარდება, რასაც, ძირითადად, „სოფლის მხარდაჭერის პროგრამა“ უზრუნველყოფს. ჩატარებულ ინტერვიუებზე დაყრდნობით ვასკვნით, რომ სოფლის საერთო კრების არსებობის ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი არის ის, რომ ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებს, შესაძლოა, ნაკლები ცოდნა ჰქონდეთ იმ პრობლემების შესახებ, რომლებიც სოფლების მოსახლეობას აწუხებს. დასახლების საერთო კრებების არჩატარება ქალაქში, ამ მხრივ, ქალაქის განვითარების კუთხით შედარებით ნაკლებ პრობლემას წარმოადგენს, რამეთუ, სოფლებისგან განსხვავებით, ცენტრალური ქალაქის პრობლემების შესახებ მეტად გაცნობიერებულნი არიან მერიისა და საკრებულოს თანამშრომლები. თუმცა ის, რომ ქალაქის მოსახლეობას არ აქვს მსგავს კრებებში ჩართვის გამოცდილების მიღებისა და ადგილობრივ ორგანოებთან მუდმივი კონტაქტის შესაძლებლობა, ეს, რა თქმა უნდა, უარყოფითი ფაქტია. ამავე, ორგანული კანონის თანახმად, საერთო კრებების მონაწილე მუშაობის მერს, საკრებულოს, მოსახლეობის არანაკლებ 5%-ს, ან საერთო კრების რჩეულს. რეალურად, თითქოს მოსახლეობა უნდა აანალიზებდეს კრებისა და თავად მათი თანამონაწილეობის მნიშვნელობას ადგილობრივი პოლიტიკის გატარებაში, თუმცა, სამწუხაროდ, კასპის საკრებულოს თამაშდომარის მოადგილისა და გორის მუნიციპალიტეტის მერიის თანამშრომლების განცხადებით არც გორში და არც კასპში არ ყოფილა პრეცედენტი იმისა, რომ საერთო კრება თავად მოსახლეობის ინიციატივით ჩამოყალიბებულიყოს და შეკრებილიყოს. ამის მაგივრად, მისი მონაწილის ფუნქციას ორივე შემთხვევაში მერები და ადგილობრივი სამთავრობო ორგანოები

ითავსებენ. კასპსა და გორში მოსახლეობა არა მარტო არ მონაწილეობს კრების მონვევის პროცესში, არამედ, თავად კრებებშიც კი არ ერთვება აბსოლუტური უმრავლესობა, რაც სრულ ლეგიტიმაციას მოაპოვებინებდა კრების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას (თუმცა, აღნიშვნის ღირსია ისიც, რომ, კანონმდებლობით გათვალისწინებული მუხლი, რომლის მიხედვითაც, კრებას მოსახლეობის მინიმუმ 20% უნდა ესწრებოდეს, იგი უფლებამოსილად რომ ჩაითვალოს, ნამდვილად სრულდება.). ასე, მაგალითად, კასპის საკრებულოს თავმჯდომარესთან ინტერვიუს შედეგად ვიგებთ, რომ სოფლებში კრებაზე მისულ ადამიანთა რიცხვი 23-24 პროცენტს არ აღემატება. შესაბამისად, მოსახლეობის დიდი ნაწილის პრობლემები და იდეები არ უღერდება მსჯელობის დროს, რაც მნიშვნელოვნად აფერხებს ადგილობრივ სამთავრობო ორგანოებსა და სოფლის მოსახლეობას შორის ჯანსაღი კომუნიკაციის პროცესს. მცირდება ანგარიშვალდებულობისა და ადგილობრივი მთავრობის კონტროლის შესაძლებლობებიც, რომელიც ქვემოთ აღნიშნული დებულებებითაა უზრუნველყოფილი. დასახლების საერთო კრება:

ა) განიხილავს დასახლებაში განსახორციელებელ პროექტებს მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტში მათ ასახვამდე და მუნიციპალიტეტის სამთავრობო ორგანოებს წარუდგენს დასაბუთებულ შენიშვნებსა და წინადადებებს, რომელთა გათვალისწინება, მაღალი ლეგიტიმაციის გამო, მათ აუცილებლად მოუხდებათ;

ბ) განიხილავს მუნიციპალიტეტში მიმდინარე და განხორციელებულ პროექტებს და მუნიციპალიტეტის ორგანოებს წარუდგენს შენიშვნებსა და შესაბამის წინადადებებს;

გ) განიხილავს მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტს და მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელ/საკანონმდებლო ორგანოებს თავად წარუდგენს შესაბამის რეკომენდაციებს;

დ) მოისმენს მერისა და მის მიერ უფლებამოსილი მოხელის წარდგენილ ანგარიშს განუყოფი საქმიანობის შესახებ;

ე) მოისმენს დასახლების ტერიტორიიდან მუნიციპალიტეტის საკრებულოში არჩეული მაჟორიტარი საკრებულოს წევრის ანგარიშს განუყოფი საქმიანობის შესახებ. (საქართველოს პარლამენტი, 2014)

ამ ყველაფერიდან გამომდინარე, კასპის მოსახლეობის დიდი ნაწილი კარგავს რეალურ, კანონმდებლობით განსაზღვრულ შესაძლებლობას, იყოს ადგილობრივი სახელისუფლებო ორგანოების მაკონტროლებელი, დაახლოებით იგივე ანალოგიას ვხვდებით გორის მუნიციპალიტეტში, თუმცა, გორის მერიის თანამშრომლის თქმით, გორში საზღვრისპირა რაიონებში მაცხოვრები მოსახლეობა გაცილებით უფრო ხშირად და აქტიურად ერთვება საერთო კრებების ფუნქციონირებაში. დანარჩენ სოფლებში კი, ძირითადად, პრობლემას წარმოადგენს მოსახლეობის შეკრება და მათთან ერთად სოფლისთვის სხვადასხვა მნიშვნელოვანი საკითხის განხილვა. უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ ორივე მუნიციპალიტეტის სოფლებში მეტ-ნაკლებად დაცულია კანონმდებლობით განსაზღვრული

გენდერული ბალანსი და ადრე თუ კასპში, ძირითადად, კაცები მონაწილეობდნენ კრებებში, ღღეს უკვე ქალებიც აქტიურად ერთვებიან მის ფუნქციონირებაში. იმავე შემთხვევასთან გვაქვს საქმე გორშიც. კანონში ვკითხულობთ იმასაც, რომ დასახლების საერთო კრებას შეუძლია, განიხილოს დასახლებაში მიმდინარე პროექტები და მუნიციპალიტეტების ორგანოებს მიმართოს წინადადებებით. გამომდინარე იქიდან, რომ საერთო კრებები ორივე მუნიციპალიტეტში უფრო ორიენტირებულია მერიისა და მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის მიერ წარდგენილი პროექტებისათვის პრიორიტეტების მინიჭებაზე, კანონის ზემოაღნიშნული ნორმა, თითქოს იმაზე უმნიშვნელო ხდება, ვიდრე რეალურად არის. თავის მხრივ, ბუნებრივია, შესაძლოა, მოსახლეობის საკმაოდ დიდი ნაწილი არ იყოს იმდენად კვალიფიციური საჯარო პოლიტიკურ საკითხებში, რომ საკმაოდ არგუმენტირებულად დაასაბუთოს შენიშვნათა საფუძვლები და აღმოაჩინოს ერთი შეხედვით შეუმჩნეველი ტექნიკური თუ არატექნიკური სახის პრობლემები პროექტის განხორციელების დროს. მიუხედავად ამისა, აღნიშნული ნორმის მნიშვნელობის წინ წამოწევა მაინც უმნიშვნელოვანესია, რამეთუ, ეს უზრუნველყოფს პროექტების განხორციელების პერიოდში ისეთ მნიშვნელოვან პრობლემათა აღმოფხვრას, რომელიც ყველასთვის ცხადია, თუმცა ადგილობრივი ხელისუფლება რაღაც მიზეზთა გამო ყურადღებას არ აქცევს. კანონმდებლობაში გათვალისწინებული ნორმის ამოქმედება, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, უზრუნველყოფს ადგილობრივი მთავრობის შედარებით მაღალ ანგარიშვალდებულებას მოსახლეობის მიმართ. უმნიშვნელოვანესია შემდეგიც: კანონმდებლობის მიხედვით, იმ დასახლებებში, სადაც დასახლების საერთო კრებას არჩეული ჰყავს საკუთარი რჩეული (ამ შემთხვევაში, რჩეული იგივეა, რაც თავმჯდომარე), მუნიციპალიტეტის მერი ვალდებულია, მოიწვიოს კრება საკუთარი ინიციატივით წელიწადში არანაკლებ ორჯერ. თუმცა, არც კასპში და არც გორში არც ერთ კრებას არ ჰყავს საკუთარი რჩეული, რის გამოც, აღნიშნული ნორმა ამ მუნიციპალიტეტებში უმნიშვნელო ხდება და კრებათა მოწვევა წელიწადში ერთხელ ხდება. სწორედ ამის გამო ჩნდება კითხვა: მოსახლეობის საჯარო პოლიტიკაში ასეთი სახით ჩართვა წელიწადში ერთხელ რამდენად უზრუნველყოფს ადგილობრივი მთავრობის სათანადოდ კონტროლს და დასახლებების სოფლების მოსახლეობის სურვილების მიხედვით მართვას. რჩეულის არყოლის გამო იკარგება დასახლების საერთო კრების რამდენჯერმე მოწვევის შესაძლებლობაც. კონკრეტულად, თუ კანონის მიხედვით, საერთო კრების მოწვევა შეუძლია მერს, მოსახლეობასა და საერთო კრების რჩეულს, ამ მუნიციპალიტეტებში მათი მოწვევის ბერკეტი მხოლოდ მერსა და საზოგადოებას რჩება. ამ უკანასკნელს კი, შედარებით დაბალი ინტერესის გამო, არასდროს უცდია კრების მოწვევა.

საერთო კრებების პრაქტიკა კასპისა და გორის დასახლებებში

დასახლების საერთო კრება სოფელში გადანაცვლების მიღების საშუალებას წარმოადგენს. კანონი საშუალებას აძლევს მოქალაქეებს, საკუთარი კეთილდღეობისათვის, მონაწილეობა მიიღონ სოფლის კრებაში, თუმცა როდესაც ვეხებით ნებისმიერ საკითხს, მნიშვნელოვანია, გავიგოთ, თუ რამდენად ინფორმირებულია მოსახლეობა აღნიშნული საკითხის შესახებ, ანუ

როგორ მოქმედებს კომუნიკაცია ადგილობრივ ხელისუფლებასა და მოსახლეობას შორის, შეუძლია თუ არა, ეფექტურად მიაწვდინოს ხმა მაქსიმალურად ბევრ ადამიანს, ეფექტურად წარმართოს კომუნიკაციის პროცესი. ქვემოთ განვიხილავთ თუ როგორ ხდება გორისა და კასპის მუნიციპალიტეტებში უშუალოდ სოფლის კრების ჩატარება და რა როლს ასრულებს ადგილობრივი ხელისუფლება.

კვლევის შედეგად ირკვევა, რომ გორის მუნიციპალიტეტში არსებულ ყველა სოფელში არ ტარდება დასახლების საერთო კრება. კრების ჩატარება დამოკიდებულია ამომრჩეველთა რაოდენობაზე. იმ შემთხვევაში თუ სოფელში 500-მდე ამომრჩეველია მაშინ, ამ დასახლებაში ტარდება სოფლის კრება, ხოლო 500-ზე მეტი ამომრჩევლის შემთხვევაში ადგილობრივი თვითმართველობა გასცემს შესაბამის კონსულტაციებს. აღნიშნულის შედეგად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ სოფლის კრების ჩატარება უფრო ხელსაყრელია მოსახლეობის მცირე რაოდენობის შემთხვევაში, რადგან მარტივია ხალხის მობილიზება და, ამავე დროს, პრობლემის, საკითხის გადანყვეტა დიდ ღროსთან არა არის დაკავშირებული. აღნიშნული მიდგომა შეგვიძლია პირდაპირი დემოკრატიის პატარა მაკეტად მივიჩნიოთ, რადგან პირდაპირი დემოკრატიის შემთხვევაშიც მისი ეფექტურობა დამოკიდებულია ადამიანთა რაოდენობაზე, ხოლო წარმომადგენლობით დემოკრატიაზე გადასვლა, სწორედ ამომრჩეველთა რაოდენობის ზრდამ განაპირობა. იგივე პრინციპი მოქმედებს დასახლების საერთო კრების შემთხვევაშიც: თუ ამომრჩეველთა რაოდენობა გაიზრდება, მაშინ კრების ჩატარება გარკვეულ სირთულეებთან იქნება დაკავშირებული, რაც გულისხმობს შეკრების ადგილის მოძიებას და მეტი დროის და ენერჯის დახარჯვას კრების მსვლელობისას. შესაბამისად, ალტერნატიული დანახარჯი იზრდება და მოქალაქეები იძულებულნი ხდებიან, ან საკუთარი საქმე გადადონ, ნაკლები დრო დაუთმონ და მონაწილეობა მიიღონ უფრო გრძელ კრებაში, ან უარი განაცხადონ მასში მონაწილეობაზე, რადგან მათთვის შესაძლოა უფრო ღირებული ყოველდღიური საქმიანობა იყოს. შესაბამისად კვლევის შედეგად დასტურდება, რომ ამომრჩეველთა რაოდენობის გაზრდის შემთხვევაში ადგილობრივი თვითმართველობა ამჯობინებს, ამ დასახლებისთვის გასცეს მოსახლეობასთან ერთად კონსულტაციები და თავი აარიდოს სოფლის კრების ჩატარებას. სწორედ ამიტომ გორის მუნიციპალიტეტში არსებული 112 სოფლიდან მხოლოდ 65 რეგიონში ტარდება სოფლის კრება, ხოლო დანარჩენ 47-ში კი მოსახლეობასთან ურთიერთობის შედეგად გარკვეულ კონსულტაციებს გასცემს მუნიციპალიტეტის მერია.

გორისა და კასპის მუნიციპალიტეტებში სოფლის კრებები 2018 წლიდან მოყოლებული ყოველ წელს ტარდება, რომელიც, როგორც ზევით აღვნიშნეთ, სოფლის მხარდაჭერის პროგრამების საშუალებით იმართება. თუმცა, მიუხედავად სოფლის კრებების ასეთი ინტენსივობით ჩატარებისა (ყოველწლიურად, წელიწადში 1-ხელ), როგორც კასპის, ისე გორის მუნიციპალიტეტში რესპონდენტებისაგან, კერძოდ გორის მერიის თანამშრომლებისგან ვასკვნივთ, რომ არსებობს ნიჰილიზმის, უპასუხისმგებლობის გარკვეული დონე, რაც გულისხმობს იმას, რომ მოსახლეობის საკმადო დიდი ნაწილი უარს ამბობს, ეზარება მიიღოს მონაწილეობა სოფლის კრებაში. მოსახლეობას ურჩევნია, უარი

თქვას საკუთარი მოქალაქეობრივი ვალის მოხდაზე, არ გამოყოს დრო კრებაში მონაწილეობისათვის. მოქალაქეობრივი თვითშეგნების ასეთი დაბალი დონის გამო მოსახლეობა ვერ იაზრებს სოფლის კრებების ჩატარების აუცილებლობასა და მნიშვნელობას, რის გამოც სოფლის განვითარების შანსი ერთიორად იკლებს. გარდა ამისა, იკლებს ადგილობრივი დემოკრატიის განვითარების შესაძლებლობაც, რამეთუ, სოფლის საერთო კრებები პირდაპირი განმსაზღვრელია ადგილობრივი დემოკრატიის ინდექსისა.

შესაბამისად, შევიძლია ვთქვათ, რომ კასპსა და გორში დასახლების საერთო კრებები შემდეგნაირად ფუნქციონირებს: შეკრების შემდეგ მოსახლეობას შესაბამისი პირის მიერ წარედგინება რამდენიმე მის მიერ შედგენილი ინიციატივა (ხშირად, ეს პირი, ინიციატორი არის მერი) იმის შესახებ, თუ რა უნდა გაკეთდეს სოფელში. ინიციატივა ყოველთვის უნდა იყოს არგუმენტირებული და მოსახლეობას უნდა განემართოს, რა შეიცვლება სოფელში აღნიშნული პოლიტიკის გატარებით. შემდგომში, თითოეულ ინიციატივას ეყრება კენჭი პირდაპირი წესით, ხელის აწევით და განისაზღვრება პრიორიტეტები. ეს უკანასკნელი კი მიდის საკრებულოში დასამტკიცებლად. ვინაიდან, თითოეულ კრებას ყოველწლიურად აქვს ბიუჯეტი მხოლოდ 10-20 ათასი ლარის ოდენობით, შეუძლებელი ხდება ზედმეტად ძვირი ან ერთდროულად მრავალი პროექტის განხორციელება. აქედან გამომდინარე, აქცენტი გადაიტანება პრიორიტეტულ საკითზე, რომელიც მოითხოვს შედარებით დიდი თანხის დახარჯვას და რომლის შესრულებაც იწყება პირველ რიგში. სოციალური ქსელების კონტენტ ანალიზის, გორის მერიის გარშემო გაერთიანებული მრჩეველთა საბჭოს მეშვეობით და 2023 წელს ჩატარებულ სოფლის კრებებზე დაკვირვების შედეგად ვიგებთ, რომ გორის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობას შემდეგი პრობლემები ანუხებს: გარე განათებები, შიდა გზების რეაბილიტაცია და სარწყავი სისტემის მოწყობა. სოფელი ველების ერთ-ერთ მცხოვრებთან გასუბრების შედეგად ვიგებთ, რომ გორის მერია აქტიურად მუშაობს იმ პრობლემების მოგვარებაზე, რომლებიც დასახლების საერთო კრებებზე უღერდება. მისი განცხადებით 2022 წელს არსებული წყლის პრობლემის მოგვარება სოფლის მერიამ სწორედ მას შემდეგ დაიწყო, რაც იგი გაუღერდა სოფლის საერთო კრებაზე. შესაბამისად, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ სოფლის საერთო კრებები ეფექტურად მიმდინარეობს და მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს სოფელში პრობლემების აღმოსაფხვრელად.

კომუნიკაციის არხები და ახალგაზრდობა

დასახლების საერთო კრების, როგორც მას მოიხსენიებენ, სოფლის საერთო კრების ჩატარების წინა პრეიოდი, ანუ მოსამზადებელი პერიოდი მოიცავს ინფორმაციის გავრცელებას კრების ჩატარების შესახებ ანუ კომუნიკაციას მოსახლეობასთან. კომუნიკაციის საშუალებები კი წარმომადგენლობითი დემოკრატიის განვითარებასთან ერთად ვითარდება (Stanyer, 2007). სოფლის კრებების შემთხვევაშიც ინფორმაციის გავრცელება პირდაპირ დამოკიდებულებაშია კრების სრულფასოვან ჩატარებასთან, რადგან ინფორმირებულობა არის ის პირველი ეტაპი, რომლის შემდეგაც მოქალაქემ უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება,

დაესწრება თუ არა სოფლის კრებას. კომუნიკაციის არხების გამოყენებას შემგომში განვიხილავთ გორისა და კასპის მუნიციპალიტეტების მაგალითზე.

ჩატარებული კვლევის საფუძველზე, ზემოთ ნახსენებ მუნიციპალიტეტებში ინფორმაციის გავრცელება კრების ჩატარების შესახებ თითქმის ერთმანეთის მსგავსია. მერის ბრძანების შემდგომ სოფლის კრების ჩატარების შესახებ, ადგილობრივ ორგანოს აქვს დრო, არანაკლები ორი კვირისა, რომ დააორგანიზოს აღნიშნული კრება, რაშიც იგულისხმება ინფორმაციის გავრცელებაც. გორის მუნიციპალიტეტში, ისევე როგორც კასპში, ინფორმაციის გავრცელების ძირითად წყაროდ იყენებენ სოციალურ ქსელებს, რაც, ცხადია, ელექტრონული დემოკრატიის განვითარებისაკენ წინგადადგმული ნაბიჯია. აღსანიშნავია, რომ სოციალური ქსელები წარმოადგენს ინფორმაციის სწრაფად გავრცელების საშუალებას, რომელსაც ადგილობრივი თვითმართვლობა ეფექტურად იყენებს მოსახლეობასთან კომუნიკაციისთვის და განსაკუთრებით მათთვის ვინც ვერ შეძლო კრებაზე დასწრება. თუმცა გორის მუნიციპალიტეტში ჩატარებულ სოფლის კრებაზე დაკვირვებით ვიგებთ, რომ მასში, ძირითადად, ხანდაზმულები და შუახნის ასაკის ადამიანები მონაწილეობენ, რომლებიც მონყვეტილნი არიან სოციალურ ქსელებს და მათთვის ინფორმაციის მიწოდების ძირითად წყაროდ სოციალური ქსელები არ გამოდგება. ამის გამო სოფლის კრებების ჩატარების შესახებ ინფორმაცია ასევე ვრცელდება საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებზე პლაკატების გაკვირს მეშვეობით. ხოლო ინფორმაციის გავრცელების წყაროს საზღვარგარეთ მცხოვრებ ხალხთან, ძირითადად, მეილის გაგზავნა წარმოადგენს (Furnier, Van Der Kolk, Carty, & Blais, 2011).

რაც შეეხება ახალგაზრდობას, ყურადსაღებია ის ფაქტი, რომ, გორის მერიის თანამშრომლების თქმით, გორელი ახალგაზრდობა შედარებით უფრო მეტად გამოირჩეოდა მოქალაქეობრივი ვალდებულების აღქმით და უფრო მეტად მონაწილეობდა დასახლების საერთო კრების ჩატარებაში, ვიდრე 30 წელს გადაცილებული ადამიანები. საერთო კრებების მსვლელობის დროს, ახალგაზრდა მოსახლეობა უფრო მეტად ერთვებოდა სხვადასხვა საკითხის შესახებ მსჯელობაში, კამათსა თუ დებატში. თუმცა, სოციალურ ქსელებში გამოქვეყნებული დოკუმენტების კონტენტ-ანალიზისა და სოფლის კრებებზე დასწრების შედეგად ვიგებთ, რომ 2023 წელს ახალგაზრდების ძალიან მცირე ნაწილმა მიიღო მონაწილეობა საერთო კრებებში. არადა, ახალგაზრდების მაღალი ჩართულობა ყველაზე მეტად მათთვის არის მნიშვნელოვანი. პირველ რიგში, ამ საქმეებში ჩართულობა თავად მათ აძლევს დიდ გამოცდილებას, იძენენ საჯარო საქმეებზე მუშაობისათვის აუცილებელ უნარჩვევებს, ახალ მეგობრებს, საჭირო ადამიანებს, რომლებთან ერთადაც მომავალში განაგრძობენ მუშაობას (Waters, 2018). სოციალური კაპიტალის გაფართოებას თან უნდა სდევდეს გორელ და კასპელ ახალგაზრდებს შორის იმ აზრის გამყარება, რომ მათი ჩართულობა ადგილობრივ პოლიტიკაში აუცილებელია, რამეთუ ისინი არიან მოქალაქეები და მოქალაქეობა მხოლოდ კონკრეტულ ადგილას ცხოვრებას არ ნიშნავს, არამედ, ეს მოვალეობებსაც აკისრებს, რომელიც თითოეულ ჩვენგანს გაგვაჩნია ჩვენი საცხოვრებელი ადგილის მიმართ. საერთო კრებაში მონაწილეობით

გორისა და კასპის ახალგაზრდობა მეტი სერიოზულობით ჩაერთვებიან იმ პრობლემების გადაჭრაში, რომლებიც უშალოდ მათ ცხოვრებასა და იმ საკითხებზე ახდენს გავლენას, რომლებიც მეტად მგრძობიარე და მნიშვნელოვანია მათთვის (Checkoway, Allison, & Montoya, 2005).

დასკვნა

2015 წელს ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსში შესული ცვლილებების თანახმად, მოქალაქეებს მიეცათ უფლება, დაეწყოს ადგილობრივ საჯარო პოლიტიკაში მონაწილეობა, თავად გადაეწყვიტათ ის პრობლემები, რომლის წინაშეც ისინი იდგნენ. დასახლების საერთო კრების შესახებ კანონი, რომელიც უმნიშვნელოვანესი ბერკეტია, მოსახლეობის ხელში, სწორედ 2015 წელს მიიღეს, თუმცა, გამომდინარე იქიდან, რომ კრებები პერმანენტულად 2018 წლიდან ტარდება, ფაქტობრივად, ამ წლის შემდეგ არ ჩატარებულა არანაირი კვლევა, რომელიც ინფორმაციას მოგვანდობდა კრებების პრაქტიკისა და მისი მუშაობის თავისებურებათა შესახებ. შესაბამისად, აღნიშნული კვლევა, რომელიც ჩატარდა კასპისა და გორის მუნიციპალიტეტების ფარგლებში, საკმაოდ ღირებულია, რადგან მასში აღწერილია დასახლებების საერთო კრებების რეალური ფუნქციონირება და მისი მნიშვნელობა.

კვლევის შედეგად, შეგვიძლია, გამოვიტანოთ დასკვნა, რომ ორგანულ კანონში გათვალისწინებულ ნორმათა ნაწილი, ფაქტობრივად არ სრულდება. მაგალითად, კრების მოწვევა არ შეუძლია საერთო კრების რჩეულს და არ სურს თავად მოსახლეობას. შესაბამისად, ვიღებთ იმას, რომ მოსახლეობა მეტად დამოკიდებული ხდება თავად მუნიციპალიტეტის ადგილობრივ მთავრობაზე და სწორედ ადგილობრივ ხელისუფლების ნებაზეა დამყარებული, რამდენად იმუშავებს და ჩატარდება აღნიშნული კრებები, რამდენად ჩაერთვება საზოგადოება საჯარო პოლიტიკურ პროცესებში. სოფლის კრებები შეგვიძლია წარმოვადგინოთ, ქვეყნის დემოკრატიის ინდექსის განმსაზღვრელ აქტივობად, რადგან, როგორც ძირითად ნაწილშია აღნიშნული, სოფლის კრებებში მონაწილეობა ადამიანებს საშუალებას აძლევს, საკუთარი პრობლემები წარმოაჩინონ. შესაბამისად, კრებები სიტყვის გამოთქმის თავისუფლების დემონსტრაციის შესაძლებლობაა, რაც დემოკრატიის განვითარებაში საკვანძო ასპექტს წარმოადგენს. სოფლის კრებები წარმოადგენენ მოქალაქეთა პასუხისმგებლობის გაღრმავების საშუალებას, რამეთუ მოსახლეობა თავად ახდენს პრობლემათა პრიორიტეტიზაციას და ამავედროულად, ინაწილებს პასუხისმგებლობებს ადგილობრივ თვითმმართველ ორგანოებთან ერთად.

ბიბლიოგრაფია

- Burgerrat. (2021, ნოემბერი 26). *Citizens' report on the COVID-19 crisis in Thuringia*. Retrieved იანვარი 2, 2023, from buergerrat.de: <https://www.buergerrat.de/en/news/citizens-report-on-the-covid-19-crisis-in-thuringia/>
- Checkoway, B., Allison, T., & Montoya, C. (2005, თებერვალი 17). *Youth Participation in public policy at the municipal level*. Retrieved იანვარი 5, 2023, from ssw.umich.edu: <https://ssw.umich.edu/sites/default/files/documents/research/projects/youth-and-community/youth-participation-at-municipal.pdf>
- Farrell, D. M., Suiter, J., & Harris, C. (2018, ოქტომბერი 7). *'Systematizing' constitutional deliberation: The 2016-18 Citizens' Assembly in Ireland*. Retrieved იანვარი 7, 2023, from ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/328674068_'Systematizing'_constitutional_deliberation_the_2016-18_citizens'_assembly_in_Ireland
- Furnier, P., Van Der Kolk, H., Carty, R. K., & Blais, A. (2011). *When Citizens Decide: Lessons from Citizens' Assemblies on Electoral Reform (Comparative Politics)*. Oxford University Press.
- G. Bingham Powell, J., Dalton, R., & Strom, K. (2015). *Comparative Politic*.
- Global Forum on sustainable energy. (2022). *The Youth and the Energy Transition*. Retrieved იანვარი 7, 2023, from Global Forum on sustainable energy: https://www.gfse.at/fileadmin/4_gfse/services___policy_briefs/youth_gfse_policy_brief_v2_01.pdf
- Modern Politica Communication* 2007 Polity Press
- Patriquin, L. (2020). *Permanent Citizen Assemblies - A New Model for Public Deliberation*. London: Rowman & Littlefield International Ltd.
- Sandover, R., Moseley, A., & Devine-Wright, P. (2021, აპრილი 28). *Contrasting Views of Citizens' Assemblies: Stakeholder Perceptions of Public Deliberation on Climate Change*. Retrieved იანვარი 3, 2023, from cogitatiopress: <https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/view/4019/4019>
- Tabatadze, S. (2021). Party-Based Euroscepticism: The Case of Georgia. *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization* .
- The Cityzen's Assembly. (n.d.). *About the Dublin Citizens' Assembly*. Retrieved იანვარი 2, 2023, from citizensassembly.ie: <https://citizensassembly.ie/en/dublin-assembly/>
- Waters, A. (2018, ოქტომბერი 26). *Youth Volunteerism: How Engaging Young Volunteers Can Benefit Organizations and Individuals*. Retrieved იანვარი 8, 2023, from galaxydigital: <https://www.galaxydigital.com/blog/youth->

volunteerism#:~:text=Volunteering%20gives%20youth%20the%20opportunity,solutions%2C%20and%20employ%20innovative%20thinking.

When Citizens Decide: Lessons from Citizen Assemblies on Electoral Reform 2011 Oxford University Press

გორის მუნიციპალიტეტი. (2018). დასახლების საერთო კრების ტიპური დებულების დამტკიცების შესახებ. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე.

თვალთვაძე, ნ. (2017). *ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოქალაქეთა ჩართულობის არსებული მექანიზმების შეფასება საქართველოში*. თბილისი: VT Georgia.

საქართველოს პარლამენტი. (2014, თებერვალი 19). *საქართველოს ორგანული კანონი - ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი*. Retrieved დეკემბერი 28, 2022, from საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2244429?publication=65>